

Don LUKA KIRAC (1860.-1931.)

župnik u Barbanu u periodu 1887. do 1895. god.

(izvor: www.zupa-medulin.com ; članak iz Istarske Danice 1982. dr. Josipa Bratulića)

Spomen ploča Luki Kircu postavljena u Medulinu

Pred pedeset godina u doba najcrnjeg fašističkog terora u Istri, umro je u konfinaciji, u Rakotulama, narodni borac, svećenik i povjesničar don Luka Kirac. Njegov život protekao je u neprestanoj borbi za svoj narod, kudgod se kretao po istarskim župama, narod ga je prihvaćao kao svoga, kao narodnog svećenika, koji više mari za svoju pastvu nego za sebe i svoje probitke, pa i svoj život. Kao što je njegov život zračio pouzdanjem i nadom u bolje dane, tako je i njegova smrt, a još više pogreb u rodnom Medulinu, bila politička i društvena manifestacija koja je dokazivala da je nacionalna borba u Istri borba za ljudska, etička prava Hrvata i da se ona nikakvim terorom ne da utišati i gasiti.

Rodio se don Luka Kirac u seljačkoj obitelji, on je jedan od mnogobrojne bistre djece za kojom je na putovanjima istarskim selima tragao Juraj Dobrila, da bi ih poslao u škole, brinuo se za njih, pomagao ih stipendijama da postignu ono što su u svojim mladim srcima željeli: pomoći svome narodu žrtvujući svjesno svoje osobne i privatne interese. Zato su naši svećenici lako našli i u svome narodu, župljanima, prijatelje, poštovaoce i pomagače.

Luka Kirac srednju školu, gimnaziju, započeo je u Senju (1872.), nastavio u Rijeci, a bogoslovne nauke polazio je kao i ostali istarski bogoslovi u Gorici. Klice pravaške ideologije koje su niknule već u đlačkim klupama, hranio je i podržavao do svoje smrti, poštujući jednakom odanošću uspomenu na Jurja Dobrila kao i na Antu Starčevića. Pravaštvo ga nije sprječavalo da afirmira čiste, jasne, tolerantne, narodne ideje: Naši narodnjaci boreći se za prava hrvatskoga (i slovenskoga) naroda u Istri, nisu nikad rekli nepravednu riječ o talijanskom narodu ni u Istri ni u Italiji. Borili su se protiv liberalne i talijanaške buržoazije u Istri, opijene s jedne strane iredentističkim idejama, a s druge strane financijskom moći koja je proizlazila iz iskorištavanja prvenstveno hrvatskoga seljaštva u Istri.

Luka Kirac nakon otpjevanje mlade mise u Medulinu služio je najprije kao kapelan u Marčani, a kasnije je premješten na Poreštinu, **a zatim je osam godina (1887.-1895.) bio**

župnik u Barbanu. Upravo je u Barbanu razvio ne samo plodnu svoju svećeničku službu, nego se počeo intenzivnije zanimati za narodnu povijest: zalazio u općinski arhiv, ispisivao stare akte i dokumente i čitao ono što je ranije iz istoga arhiva ispisivao narodnjak, bivši općinski podeštat Josip Batel (nap. ur.: niz podataka o Barbanu možemo zahvaliti Josipu Antunu Batelu (umro 1889.). Sve dokumente koje je prikupio, prepisao... ostavio je Luki Kircu koji ih je pred fašistima sakrio u Zagrebu, gdje se nalaze i danas). Ono čega se najviše bojao, dogodilo se: općinski arhiv izgorio je: jedno zato da bi se uništili stari hrvatski dokumenti, a sigurno i zato da se sakriju malverzacije talijanaške općinske uprave s podeštatom Malabotichem.

Iz Barbana don Luka premješten je u Ližnjan, a zatim u svoju rodnu župu Medulin. Tu je biran i za narodnog zastupnika za Istarski pokrajinski sabor (1908.). Njegovo djelovanje u Saboru bilo je prožeto brigom za siromašne i bolesne koji su stradavali jednako po selima kao i po bolnicama gdje se s njima nečovječno postupalo.ž

Kudagod došao, bio je poznat po svojoj darežljivosti. Za siromašne misio je besplatno, pomagao je savjetom, novcem i dobrom riječi. Tako je bio trn u oku jednako istarskom talijanskom građanstvu kao i austrijskoj upravi. Odmah nakon izbivanja prvoga svjetskoga rata 1914. interniran je na pola godine, a nakon što se vratio u svoj Medulin, malo je vremena uživao nesiguran ratni mir. Kad je Italija stupila u rat protiv Austrije 1915., don Luka je ponovno interniran. Nakon ove druge internacije nije se ni vratio u Medulin, jer je njegov narod bio preseljen po različitim mjestima Austrije. Otišao je, kao i njegovi Medulinci, u progonstvo; održava vezu među svojim narodom, prolazi gorke godine stradanja i muke.

Kad je završio rat, našem narodu u Istri nisu osvanuli bolji dani. Osjećaj slobode vrlo brzo zamijenjen je spoznajom o prevari: Don Luka je to najtragičnije osjetio i spoznao. Odmah po dolasku talijanske vojske 1919. don Luku odvede na Lipare, pa onda na Sardiniju. Kad se 1921. vratio, nije smio doći u svoj Medulin, nego je konfiniran u Rakotulama, gdje ostaje do svoje smrti 1931. Ni tu mu nije bilo dano da živi u miru. Fašisti su ga zlostavljali, spalili mu knjige, pokušali ga, nekoliko puta, ubiti; spasio ga je jedino narod koji ga je prigrlio, branio i štitio.

U Medulin je don Luka stigao tek mrtav: To je bilo na Sveta tri kralja, 6. siječnja 1931. godine. Narod je nagrnulo sa svih strana da se oprosti od njega: njegov su sprovod fašističke vlasti shvatile kao političku provokaciju.

Unatoč takvom burnom životnom putu don Luka se bavio i znanstvenim radom. Napisao je *Crtice iz istarske povijesti*, koje su objavljene te 1946.godine. U osam poglavlja on je dao presjek kroz najdramatičnije trenutke povijesti hrvatskoga naroda u Istri. Dovoljno je samo nabrojiti poglavlja njegove knjige (on ih je nazvao „crticama“ naglašavajući i time svoju skromnost): *Uvodna riječ, Hrvati i Slovenci naseljuj Istru, Rižanska skupština, Poslije Rižanske skupštine, Gradovi i kule, Župani i županije, Istarski razvod, Glagoljica.* U svojim Crticama Kirac opisuje narod, a ne feudalce; po tome je njegovo djelo neobično, i moderni historici danas pišu i istražuju upravo kao don Luka Kirac nekad: oni povijest gledaju u životu, radu i djelovanju širokih narodnih slojeva. A i naši povjesničari, danas više nego ranije, posežu za ovom don Lukinom knjigom, i u njoj nalaze poticaje za svoj rad. Po tome su njegove skromne *Crtice* zaista neobična, narodna knjiga,

koja vremenom dobiva na cijeni i važnosti, a ne gubi ništa od svojega skromnoga, ali jasnoga i poštenoga govorenja.

Don Luka Kirac u svom političkom djelovanju bio je sklon pomirenju i suradnji među političkim strankama koje su bile „liberalne“. U tome se razlikovao s dijelom hrvatskih istarskih (i slovenskih) narodnih boraca (Božo Milanović, Petar Sironić): političke prilike kakve je nametnuo fašistički teror ugasile su te trzavice, jer nova politička situacija u Istri i Slovenskom primorju, tzv. Julijskoj krajini nakon 1923. onemogućila je svako političko djelovanje. Noć fašizma ugasila je zatim i sva politička glasila, i sve narodne novine na hrvatskom i slovenskom jeziku. Jedino je iz Trsta, izvan Istre, djelovalo Društvo sv. Mohora za Istru, na čelu s Božom Milanovićem. Pa i u tome je bila jedna pobjeda. To se vidjelo tek kasnije, kad don Luke nije bilo među živima.

Izvor: www.medulin.com.hr

Kirac, Luka (Medulin, 27.09.1860. - Rakotule, 03.01.1931.)

U Gorici je završio bogosloviju, a kapelan i župnik bio je širom Istre. U Istarskom pokrajinskom saboru bio je narodni poslanik 1908. godine. Početkom I. svjetskog rata interniran je i zatočen na Liparima i Sardiniji od 1919. - 1921., a zatim je ponovno interniran u selu Rakotule. Pisao je o prošlosti Istre od doseljenja istarskih Hrvata do njihovog preporodnog buđenja. Posebno ga je zanimalo glagoljaštvo i demografsko-etnička struktura Istre od početka novog vijeka. U Zagrebu mu je 1946. izašlo djelo *Crtice iz istarske povijesti*.
